

Binnen de vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu hebben enkele fracties de behoefte om over de Beschrijving van de inrichting van de voorgenomen Structuurvisie Ondergrond (Kamerstuk 33 136, nr. 1) enkele vragen en opmerkingen voor te leggen.

De voorzitter van de commissie,
J. F. Snijder-Hazelhoff

De adjunct-griffier van de commissie,
I. van der Sommen

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben met instemming kennisgenomen van de beschrijving van de inrichting van de voorgenomen Structuurvisie Ondergrond en hebben naar aanleiding van dit document geen vragen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de beschrijving van de inrichting van de voorgenomen Structuurvisie Ondergrond en hebben naar aanleiding van dit document geen vragen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

De leden van de PVV-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het voornemen tot het opstellen van de Structuurvisie Ondergrond. Zij hebben thans geen behoefte aan het stellen van vragen en het maken van opmerkingen en wachten de publicatie af.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie hebben met genoeg kennis genomen van het voornemen tot het maken van een Structuurvisie Ondergrond in het verlengde van de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte, maar hebben nog enkele verhelderende vragen.

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) is efficiënt gebruik van de ondergrond aangeduid als een nationaal belang dat moet worden uitgewerkt in een structuurvisie. De brief van de regering van 19 december 2011 (Kamerstuk 33 136, nr. 1) bevat een beschrijving van de inrichting van de voorgenomen Structuurvisie Ondergrond. De brief stelt dat met betrekking tot de Structuurvisie Ondergrond (Strong) eerst een notitie reikwijdte en detailniveau zal worden gemaakt. De Strong zal daarna gemaakt worden om te regelen dat de ondergrond ook in de toekomst verantwoord en doelmatig gebruikt wordt. De toename van mogelijkheden vraagt keuzes te maken over de vraag voor welke zaken het Rijk primair verantwoordelijk is. Dit vraagt om selectiviteit, maar tevens om inzicht in de vraag wat wel en niet gedecentraliseerd kan worden. Alleen door duidelijke en heldere keuzes op Rijksniveau kunnen burgers, lokale overheden en ondernemers echt weten waar ze aan toe zijn, en de leden van de CDA-fractie willen de minister dan ook oproepen deze afbakening zo duidelijk mogelijk vorm te geven. Daarbij is het zaak rekening te houden met het beleid en de wensen van lokale en regionale overheden, en de leden van de CDA-fractie hopen dat de minister de bij de SVIR ingeslagen weg met betrekking tot decentralisatie en lokale verantwoordelijkheid zal doorvoeren.

Ten aanzien van de wisselwerking tussen lokale verantwoordelijkheid aan de ene kant en een duidelijke afbakening en waarborging van wat vanuit het Rijk belangrijk is aan de andere kant, is bij het opstellen van de Strong zorgvuldigheid gepast. De minister heeft daarnaast ook aangegeven nauw te willen samenwerken met andere (dan reeds genoemde) stakeholders. De leden van de CDA-fractie willen van de minister graag weten of er voldoende tijd is ingeruimd voor afstemming met de verschillende partijen, en willen tevens graag weten hoe de minister aandacht zal besteden aan het peilen van en omgaan met (de mogelijke afwezigheid van) draagvlak.

Voor de leden van de CDA-fractie is de balans tussen benutten en beschermen van de ondergrond belangrijk. Gezien deze notie, en het feit dat zorgvuldigheid gepast is bij de samenwerking met en verplaatsing van bevoegdheden naar andere overheden en partijen, willen de leden van de CDA-fractie voorzichtig zijn met de onomkeerbaarheid van te zetten stappen. Is de minister het eens met de leden van de CDA-fractie dat het belangrijk is om in ieder geval flexibel om te gaan met mogelijkheden? Zo ja, hoe zal hier vorm aan gegeven worden?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van de beschrijving. Het is goed dat er aandacht komt voor hetgeen zich «onder onze voeten» afspeelt. De ondergrond wordt steeds belangrijker en verdient het nader beschreven en beschermd te worden. Er volgt nog een notitie «reikwijdte en detailniveau». Dat geeft al wel aan dat er nog wat nadenkwerk vooraf zal gaan aan de structuurvisie. De leden van de SP-fractie geven daarvoor graag wat denkrichtingen mee.

Vooropgesteld zou het door de leden van de SP-fractie al gewaardeerd worden als de Kamer eerst de notitie krijgt, daarover discussieert en dan aan de minister meegeeft wat naar mening van de Kamer de reikwijdte en het detailniveau moet zijn. Ook lijkt het de leden van de SP-fractie goed, alvorens over te gaan tot een structuurvisie ondergrond, eerst inzage te hebben in de op de milieu-effectrapportage voor plannen (plan-MER) afgestemde maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA). Hoe ziet de minister dit proces?

De beschrijving stelt dat er «vooral aandacht wordt besteed aan onderwerpen waar een directe rijksverantwoordelijkheid in het geding is». Wat wordt daaronder verstaan? Op pagina twee van de brief wordt gesteld dat er «in de Structuurvisie Ondergrond wordt onderzocht in hoeverre aanvullend beleid nodig is vanwege de gevolgen die de drukte in de ondiepe ondergrond heeft voor rijksnetwerken, zoals het rijkswegennet, de vaarwegen en de oppervlaktewateren». Waarom neemt de minister die niet mee in de structuurvisie? En speelt het leidingstratennetwerk hier ook niet een belangrijke rol?

De leden van de SP-fractie vragen welke grondstoffen in de bodem eigendom zijn van het Rijk. Is het Rijk met dat eigendom dan ook direct verantwoordelijk voor alle gevolgen van de winning ervan, zoals bodemdaling? Het mag wat de leden van de SP-fractie niet zo zijn dat het Rijk of een particuliere eigenaar de baten opstrijkt en provincie en/of gemeente laat opdraaien voor de schade. Krijgt dit dilemma zijn beslag in de structuurvisie?

De leden van de SP-fractie zien in de structuurvisie ook graag de boring naar aardwarmte en schaliegas terug. Daar gaat heel wat wringen in de bodem. Welke rol speelt het Rijk daarin en op welk moment wordt dat een taak voor lagere overheden?

Als het gaat om belangrijke zaken in de bodem dan mag ook grondwater niet ontbreken wat de leden van de SP-fractie betreft. Hoe wordt de relatie met grondwaterbescherming gelegd? Zeker in relatie tot schaliegas-winning en mogelijke opslag van kernenergie. Daarnaast is ook verzilting een belangrijke bedreiging voor onze bodem. Krijgt ook dit een plek in de visie?

Wat betreft afval is er een interessante motie aangenomen over het in de ondergrond brengen van afvalstoffen (Kamerstuk 30 872, nr. 27). De Kamer heeft zich nadrukkelijk hiertegen uitgesproken. De leden van de SP-fractie zien graag deze motie een prominente rol spelen bij de bescherming van de ondergrond in deze structuurvisie. Is de minister hiertoe bereid?

Wordt in de structuurvisie ook een hoofdstuk gewijd aan archeologische bodemschatten? Is het Rijk hiervoor «verantwoordelijk»? Waarvoor wel en waarvoor niet?

Tot slot vragen de leden van de SP-fractie of binnen de reikwijdte ook de bodem onder het Nederlandse deel van de Noordzee wordt meegenomen. Ook daar roeren we regelmatig de ondergrond en worden grondstoffen gewonnen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de voorgenomen aanpak ten aanzien van de Structuurvisie Ondergrond. Deze leden kunnen zich op hoofdlijnen vinden in de aanpak. Deze leden hebben nog wel een aantal vragen naar aanleiding hiervan.

De leden van de D66-fractie vragen de minister aan te geven in welke volgorde de aangekondigde tussenstappen, zoals de plan-MER en de watertoets, plaatsvinden? Hoe, zo vragen deze leden, verhouden deze stappen zich tot andere voorgenomen wijzigingen in de wet- en regelgeving, zoals bijvoorbeeld wijzigingen in de wet bodembescherming en het omgevingsrecht? Wordt er voor wat betreft de Noordzee gekeken naar de relatie met internationale wet- en regelgeving, zoals bijvoorbeeld het «Verdrag inzake de bescherming van het mariene milieu in het noordoostelijk deel van de Atlantische Oceaan» (OSPAR-verdrag) en de voorstellen vanuit Europa voor zover die betrekking hebben op de Noordzee?

De leden van de D66-fractie constateren dat dezelfde criteria met betrekking tot rijksverantwoordelijkheid worden gehanteerd als in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. De voorgenoemde leden vragen hoe de samenhang tussen beide structuurvisies wordt vormgegeven. Wordt ook de structuur van de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte overgenomen, inclusief nationale belangen en gebiedsgerichte nationale belangen?

De leden van de D66-fractie onderschrijven de rijksverantwoordelijkheid ten aanzien van de genoemde beleidsterreinen. Deze leden vragen de minister aan te geven of dit moet worden gezien als een uitputtende lijst, of dat er nog overwogen wordt om andere zaken op te nemen. Voorts vragen deze leden de minister uiteen te zetten of, en zo ja hoe, er voorzien wordt in een ordening wanneer er sprake kan zijn van strijdigheid tussen meerdere van deze belangen. Wordt er bijvoorbeeld gedacht aan een concreet afwegingskader tussen genoemde activiteiten, en ligt de bevoegdheid om bij strijdige belangen van gelijke maatschappelijke meerwaarde de knoop door te hakken op provinciaal niveau of bij de Rijksoverheid? In hoeverre wordt het beleid van decentralisering en deregulatie uit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte in deze structuurvisie overgenomen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van GroenLinks

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de beschrijving. Zij steunen het voorstel om een Structuurvisie Ondergrond te ontwikkelen. In dit drukke Nederland kunnen uiteenlopende activiteiten in de ondergrond al snel met elkaar botsen. Het is verstandig om daar een heldere visie op te ontwikkelen. Waar nu nog vaak op ad-hocbasis en per project wordt besloten over bestemmingen voor delen van de ondergrond, zouden de leden van de GroenLinks-fractie graag zien dat dit in de toekomst op grond van een brede, integrale visie gebeurt.

De voorgenoemde leden steunen het voorstel van de minister om bij het ontwikkelen van de Structuurvisie Ondergrond nauw samen te werken met medeoverheden en om diverse andere partijen te consulteren. Hoe breder het overleg, des te beter het is. Liever iets meer tijd investeren in de ontwikkeling dan dat dit zo snel mogelijk gebeurt en daardoor belangrijke invalshoeken en belangen over het hoofd worden gezien.

De leden van de GroenLinks-fractie hopen dat de minister bij het uitwerken van de Structuurvisie Ondergrond veel ambitie aan de dag legt. Deze leden vinden het belangrijk dat de minister helder is in haar prioriteiten. Als in een bepaald gebied drinkwaterwinning prioriteit heeft, dan passen daar geen activiteiten die risico's met zich meebrengen voor de drinkwaterkwaliteit. Hoe kijkt de minister daar tegenaan?

Drinkwaterkwaliteit is een belangrijke prioriteit voor de leden van de GroenLinks-fractie. Nu staat daarover in de beschrijving: «Ook de veiligstelling van drinkwaterwinning uit de bodem en de bouwgrondstofvoorziening zal aan de orde komen, uitgaande van de uitvoerende taken van provincies op dit terrein.» Deze leden zouden graag zien dat dit aangescherpt wordt. Natuurlijk hebben de provincies belangrijke uitvoerende taken op dit terrein, maar ook voor het Rijk zijn taken weggelegd in het veiligstellen van de drinkwaterwinning. Onder meer door het stellen van de kaders. Drinkwaterbedrijven ondervinden in toenemende mate hinder van de drukte in de ondergrond. Provincies hebben daar maar gedeeltelijk invloed op. Zo worden vergunningen in het kader van de Mijnbouwwet door het Rijk verstrekt. Is de minister bereid om een actievere rol te vervullen in het veiligstellen van de kwaliteit van het drinkwater?

In Nederland wordt relatief veel drinkwater uit grondwater gehaald. Is de minister bereid om in kaart te brengen wat de toekomstige drinkwaterbehoefte in Nederland zal zijn, mede in het licht van klimaatverandering? Is de minister tevens bereid in kaart te brengen hoeveel en waar dan beschermings- en intrekgebieden nodig zijn en op grond daarvan prioritaire gebieden aan te wijzen voor de drinkwaterwinning? Gebieden waar activiteiten die een risico vormen voor de drinkwaterwinning, zoals schaliegas en de opslag van kernafval niet plaats kunnen vinden zolang de veiligheid ervan onvoldoende gegarandeerd kan worden. Is de minister het met de leden van de GroenLinks-fractie eens dat voor een adequate bescherming van de drinkwaterkwaliteit niet alleen een Structuurvisie Ondergrond nodig is, maar ook duurzame ruimtelijke ordening door gemeenten? Zo ja, is de minister bereid hierover het gesprek aan te gaan met de medeoverheden, zodat het beschermen van de drinkwaterkwaliteit prioriteit krijgt in het ruimtelijk beleid?

De leden vragen verder hoe ze de planhorizon precies moeten interpreteren. De planhorizon is tot 2030 met een doorkijk naar de daarop volgende jaren. Betekent dit dat er in de Structuurvisie al wel rekening gehouden wordt met bodemactiviteiten en -projecten voor na 2030?

Tenslotte hebben deze leden nog een vraag over het onderzoek naar eventueel aanvullend beleid voor de gevolgen van de drukte in de ondiepe ondergrond voor rijksnetwerken. Wordt hierbij ook gekeken naar de gevolgen van de drukte in de ondiepe ondergrond voor de huidige en toekomstige spoorinfrastructuur?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de ChristenUnie

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de beschrijving van de inrichting van de voorgenomen Structuurvisie Ondergrond en hebben naar aanleiding van dit document geen vragen.